

Ukázka je převzata ze Základní školy praktické Mladá Boleslav (zpracovala dr. Holotová). Škola nejprve zdůraznila specifika KK žáků, které vzdělává. Dále rozpracovala KK , kterých by žáci měli dosáhnout na konci jednotlivých období a nazvala je výstupy KK.

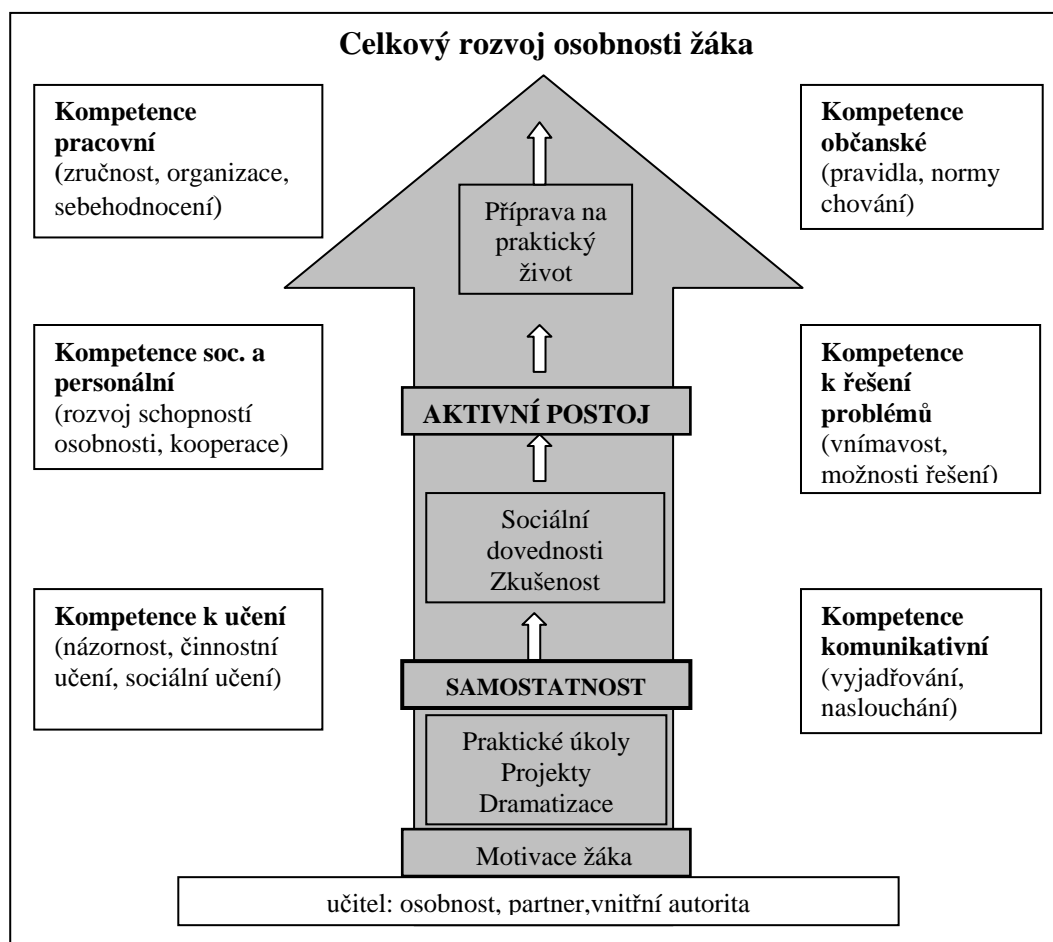
Klíčové kompetence – specifika na základní škole praktické

Vzhledem k tomu, že na naší škole máme žáky s rozdílnou úrovní rozvoje všech složek osobnosti, rozvíjíme klíčové kompetence **individuálně** dle rozumových schopností a dané situace každého žáka. Stejně jako u očekávaných výstupů, ani u rozvoje klíčových kompetencí nelze přesně formulovat, jaké úrovně jednotlivý žák dosáhne, úroveň klíčových kompetencí v jednotlivých obdobích představuje pouze záměr a cíl našeho působení.

Celkově lze říci, že vyučovací proces v základní škole praktické je zaměřen na rozvíjení a kultivaci **osobnosti žáka** s mentální retardací s cílem **maximálního rozvoje** jeho osobnostního potenciálu. Naším cílem není pouhé zprostředkování vědomostí, ale význam má především sociální učení, rozvoj komunikace a řešení problémů vycházejících ze skutečného života. K tomuto cíli napomáhají právě klíčové kompetence.

Vzhledem ke specifickým potřebám žáků s lehkou mentální retardací je kladen důraz především na kompetence **pracovní, komunikativní, sociální a personální**. Proto i pořadí důležitosti jejich rozvoje jsme upravili takto: kompetence pracovní, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence k řešení problémů, kompetence k učení, kompetence občanské.

Obecně jsme rozvoj klíčových kompetencí znázornili takto:

Výstupy klíčových kompetencí v jednotlivých výukových obdobích (po ukončení 3., 5. a 9. ročníku):

KOMPETENCE PRACOVNÍ

1. období: po ukončení 3. ročníku by žák měl:

- poznat základní druhy pracovních materiálů
- zvládnout základní manuální dovednosti s jednoduchým materiálem
- získat kladný vztah k manuální činnosti
- umět pojmenovat nástroje, které používá
- umět se na práci koncentrovat, práci dokončit
- dodržovat pořádek kolem svého pracovního místa
- seznámit se s odbornými učebnami (kuchyňka, keram. dílna...)
- rozvinout si jemnou motoriku prostřednictvím jednotlivých činností
- umět vyjádřit radost z vykonané práce

2. období: po ukončení 5. ročníku by žák měl:

- seznámit se s funkcí jednotlivých nástrojů a pomůcek
- umět sám zvolit vhodné pracovní pomůcky
- pracovat s pomocí názoru dle slovního postupu
- umět si svou práci zorganizovat
- dokázat vysvětlit ostatním svůj pracovní postup
- dodržovat pořádek při vykonávání pracovních činností
- umět srovnat výsledky své práce s výsledky práce ostatních
- umět pracovat ve skupině
- poskytnout pomoc při drobném poranění

po ukončení 9. ročníku by žák měl:

- dosáhnout zručnosti při práci s různými materiály
- jednotlivé činnosti dle daného postupu zvládnout samostatně
- mít vytvořen kladný vztah k manuální činnosti
- být schopen se delší dobu koncentrovat na pracovní výkon
- využívat dříve získané zkušenosti
- chápat přínos spolupráce
- dovednosti získané ve škole využít v praktickém životě
- umět si vybrat svou profesi, mít o ní konkrétní představu
- umět nacházet nové způsoby, postupy při práci
- vyjádřit uspokojení z pracovních výsledků
a posílit tak vztah k budoucí profesi

KOMPETENCE KOMUNIKATIVNÍ

1. období: po ukončení 3. ročníku by žák měl:

- rozvinout si aktivní i pasivní slovní zásobu, porozumět významu jednot. slov
- vyrovnat si odlišnou úroveň rozvoje řeči, odstranit jaz. bariéry
- umět vyjádřit své potřeby, přání, prožitky

- zvládnout komunikaci se spolužáky i s učitelem
- umět správně formulovat otázky, zeptat se na to, co potřebuje
- soustředit se na to, co mu druhý říká, správně naslouchat a porozumět sdělení
- v rozhovoru respektovat pravidla slušného chování (neskákat do řeči)
- dokázat souvisle vyprávět v jednoduchých větách
- seznámit se s formami nonverbální komunikace (pantomima, mimika)

2. období: po ukončení 5. ročníku by žák měl:

- vyjadřovat se v ústní komunikaci přesně a srozumitelně
- zvládnout v základu písemnou komunikaci
- umět komunikovat ve skupině, přijímat názor druhého
- zapojovat se do diskuze v kruhu, vyjádřit názor
- své myšlenky vyjadřovat v logickém i časovém sledu
- adekvátně reagovat na danou situaci (dramatizace, situační hry)
- zvládnout a vyjádřit formy společenského styku (přání, omluva)
- zvládnout komunikaci při telefonním rozhovoru

po ukončení 9. ročníku by žák měl:

- zvládnout v přiměřené formě samostatnou ústní i písemnou komunikaci (referát, podíl na projektu)
- umět hovořit o dění v přírodě i ve společnosti, o sledovaném pořadu
- vhodně komunikovat při skupinové práci a umožnit tak spolupráci mezi členy
- vést otevřenou komunikaci, vyjádřit stanovisko k postojům ostatních
- umět prosadit vlastní nápad, názor, postoj
- porozumět různým druhům textů a materiálů
- využívat informační a komunikační prostředky
- umět odlišit fakta od názorů, rozpoznat manipulativní komunikaci v masmédiích
- zvládnout pomocí komunikace asertivní chování

KOMPETENCE SOCIÁLNÍ A PERSONÁLNÍ

1. období: po ukončení 3. ročníku by žák měl:

- adaptovat se na školní prostředí, zvyknout si na školní režim
- pochopit nový vztah učitel-žák
- umět se představit, o něco požádat
- zvládnout základní pravidla slušného chování, ovládnout citové projevy
- upevnit dovednosti z oblasti sebeobsluhy
- umět pracovat v kolektivu, respektovat společná pravidla
- dodržovat zásady chování na kulturních akcích
- získat určitý pocit odpovědnosti

2. období: po ukončení 5. ročníku by žák měl:

- zvládnout vhodné chování v připravených i konkrétních situacích
- uznat vlastní chybu a umět se omluvit
- umět požádat o pomoc a sám umět pomoci
- rozlišit pravdivé a nepravdivé informace
- umět rozlišit kladné a záporné vlastnosti

- rozpoznat a přijímat rozdíly mezi žáky
- mít zdravé sebevědomí, dokázat zhodnotit svoji práci
- aktivně se podílet na životě školy
- chápat rizika současné společnosti

po ukončení 9. ročníku by žák měl:

- umět se sám podílet na stanovení pravidel pro práci ve skupinách
- tolerovat jiné lidi, respektovat pravidla práce v týmu
- mít povědomí o základních mravních hodnotách
- rozpoznat rizikové chování, uvědomit si důsledky nevhodného chování
- sám se aktivně podílet na vytvoření příjemné atmosféry
- být schopen pracovat ve skupině a samostatně vyhledávat informace
- mít důvěru ve vlastní schopnosti, být schopen sebehodnocení
- chápat rizika ohrožující zdraví a jejich prevenci

KOMPETENCE K ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ

1. období: po ukončení 3. ročníku by žák měl:

- zvládat zátěžovou situaci, kterou přináší začátek školní docházky
- dokázat rozpoznat jednoduchý problém a umět ho popsat
- být schopen se zapojit do situačních, dramatických her
- umět se zeptat na to, čemu nerozumí
- u jednoduchých úkolů najít různé cesty řešení
- umět při řešení problémů pomáhat druhým
- neprosazovat se na úkor ostatních
- rozvinout si vůli, vyřešit problém do konce

2. období: po ukončení 5. ročníku by žák měl:

- umět nacházet řešení problémů a umět poradit druhým
- postupovat od jednoduchých problémů k složitějším
- při řešení postupovat uvážlivě, usměrnit impulsivní a zbrklé jednání
- umět si zvolit pořadí řešení problémů
- přemýšlet o vlastních problémech a jejich příčinách
- řešením problémů si rozvíjet vlastní zkušenost
- všímat si problémů druhých
- aktivně se zapojit do diskuze v kruhu, vyjádřit postoj
- zaříditi si potřebné záležitosti, zeptat se na problém

po ukončení 9. ročníku by žák měl:

- zaujmout aktivní postoj k řešení problémů
- samostatně řešit běžné životní problémy
- umět překonávat překážky v učení i v běžném životě
- uvědomit si možné důsledky svých rozhodnutí
- umět přivolat pomoc v případě ohrožení vlastní či druhé osoby
- umět získat informace nezbytné k řešení problému
- umět vyjádřit závěr řešení
- všímat si globálních společenských problémů

- při řešení problémů vycházet ze zkušenosti
- umět si ověřit správnost řešení – sebekontrola

KOMPETENCE K UČENÍ

1. období: po ukončení 3. ročníku by žák měl:

- osvojit si základní schopnosti, které jsou předpokladem učení
- odstranit jazykovou bariéru a rozdíly v rozvoji řeči
- dokázat soustředit pozornost v kratších časových úsecích
- získat kladný vztah k učení, zažít úspěch
- umět manipulovat s názornými pomůckami, třídít je, rozlišovat
- získat základní orientaci v učebnici, na stránce
- na základě konkrétních činností si rozvinout konkrétní přirozené myšlení
- v oblasti sociálního učení mít zvládnutá pravidla chování a práce ve třídě
- osvojit si základní pojmy používané ve škole
- umět plnit jednoduché praktické úkoly

2. období: po ukončení 5. ročníku by žák měl:

- pochopit smysl učení
- rozvíjet si vědomosti po malých krocích
- zvládnout plnění úkolů v týmu
- umět popsat děj, vysvětlit postup
- v oblasti sociálního učení si rozvinout kultur. dovednosti a návyky
- bez problémů se účastnit praktických cvičení
- pracovat při vyučování aktivně, se zájmem
- získat základní poznatky z dění kolem nás
- rozpoznat vlastní pokrok
- umět pracovat individuálně i ve skupině

po ukončení 9. ročníku by žák měl:

- umět odlišit důležité poznatky od méně důležitých
- pracovat samostatně i v týmu
- znát základní termíny z různých vzdělávacích oblastí
- vyhledávat informace v časopisech, encyklopediích
- znalosti získané ve škole využívat v běžném životě
- mít vytvořeny sociální dovednosti nutné k integraci do společnosti
- umět využívat sebekontrolu a sebehodnocení
- umět vyjádřit své nápady a náměty
- samostatně pozorovat i experimentovat
- umět využívat strukturální mapy, schémata
- rozpoznat základní vztahy a příčiny mezi jevy

KOMPETENCE OBČANSKÉ

1. období: po ukončení 3. ročníku by žák měl:

- pochopit pravidla chování ve škole, adaptovat se na školní režim
- přijmout a chápat roli žáka

- chránit svůj osobní majetek (pomůcky), neničit cizí
- osvojit si kulturní a společenské návyky
- podílet se na kulturních i sportovních akcích školy
- umět se vcítit do situace druhého
- dodržovat jednoduchá pravidla
- rozpoznat vhodné a nevhodné chování

2. období: po ukončení 5. ročníku by žák měl:

- pomáhat druhým, uznávat a oceňovat nápady druhých
- ovládat své chování na veřejnosti, při kulturních akcích
- rozpoznat a přijímat rozdíly mezi lidmi
- dodržovat a respektovat dohodnutá pravidla
- rozpoznat kladné a záporné lidské vlastnosti
- aktivně se zúčastnit akcí školy
- pochopit normy chování a řídit se podle nich
- umět zhodnotit své chování
- účastnit se volnočasových aktivit
- podílet se na stanovení pravidel ve třídě – školní desatero

po ukončení 9. ročníku by žák měl:

- znát svá práva a povinnosti
- slušně se chovat bez hrubosti a násilí
- uvědomovat si možné důsledky svého chování
- chránit své zdraví, uvědomit si význam zdravého životního stylu
- zvládat běžnou komunikaci s úřady
- dokázat se chovat v kritických situacích a zvládat je
- všímat si globálních problémů lidstva
- orientovat se v sociálních vztazích
- dokázat formulovat příklady z každodenního života
- vhodnou formou prosadit své zájmy

Každý učitel může ovlivnit nejen vzdělávání, ale i celkový rozvoj osobnosti. Tento konečný cíl souvisí právě s rozvojem klíčových kompetencí. Nemůžeme žáka hodnotit jen podle intelektu, který je pouze jednou ze složek lidské osobnosti, a je otázkou, zda-li nejdůležitější. Život dává přednost samostatnosti, spolehlivosti a pracovitosti. Právě těmito hodnotami mohou někteří žáci s mentálním postižením předčít i žáky základních škol. Při provádění praktických řemeslných úkolů bývají tito žáci vytrvalejší a houževnatější. Často můžeme pozorovat, jakoby jim příroda chtěla vykompenzovat rozumové schopnosti vrozenou dispozicí praktického nadání. Tyto dispozice však musí být rozvíjeny. K tomu napomáhají na základní škole praktické i klíčové kompetence.